

Лариса ШУТАК,
Галина НАВЧУК,
ВДНЗ України «Буковинський державний
медичний університет», Чернівці (Україна)

Larysa SHUTAK,
Halyna NAVCHUK,
Higher State Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University», Chernivtsi (Ukraine),
society@bsmu.edu.ua
ORCID ID 0000-0002-4624-1796
Navchuk_g_v@mail.ru
ORCID ID: 0000-0001-8038-4080

МЕТАФОРА В РУСЛІ
КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНОГО
МОВОЗНАВСТВА

METAPHOR IN THE MAINSTREAM
OF COGNITIVE-DISCURSIVE
LINGUISTICS

Ключевые слова:
метафора, метафоризация, когнитивная метафора, концептуальная метафора, дискурс, когнитивно-дискурсивная теория метафоры.

Шутак Л., Навчук Г. Метафора в аспекте когнитивно-дискурсивного языкознания.

В статье сделан теоретический анализ метафоры как сложного и многоаспектного явления в современном языкознании. Отмечено важную роль метафоризации в процессах интеграции вербальной и контекстуальной систем личности, а также в категоризации языка. Проанализировано одну из наиболее актуальных теорий развития метафоры – концептуальную. Отмечено, что в современных когнитивных исследованиях метафоризация рассматривается как общенаучная теория интеграции, которая реализуется посредством знаков и пополнения терминологической части одного из концептов, а в результате образовывается „бленд”.

Описаны разновидности метафорических сближений, например метафора, созданная на основе сопоставления; онтологическая метафора; антропоцентрическая метафора; текстуальная метафора; терминологическая метафора.

Определены основные аспекты изучения метафоры с точки зрения семантики, при этом применялся комплексный подход.

Изучена роль метафоры в процессах концептуализации и категоризации мира, в том числе в развитии знаковых систем.

Определена зависимость дискурса от метафорических процессов и роль метафоры в терминологизации и терминологизации.

Постановка проблеми. До проблеми вивчення метафори у сучасній мовознавчій науці спостерігається посилені інтерес, оскільки її феномен виходить за межі традиційного витлумачення й визначається як «універсальне явище, механізмом якого є концептуальна інтеграція, що актуалізується в дискурсі і являє собою етапи розвитку мовного знака»¹. У сучасному мовознавстві метафора – це складне, важливе й багатоаспектне явище. Унаслідок цього вона стала об'єктом вивчення не тільки лінгвістики, але й психології, когнітивної науки, теорії штучного інтелекту тощо.

Мета статті – обґрунтувати метафору як складне й багатоаспектне явищесучасного мовознавства з погляду концептуальної теорії та з'ясувати її роль у категоризації мови.

Метафора привертає увагу багатьох дослідників, оскільки існують уявлення про неї як про мовне явище, що відображає базовий когнітивний процес. Нині в лінгвістичній науці відома низка типологій метафори, як-от: за морфологічним виявом головного члена; за структурними особливостями; за функціональним призначенням; за належністю до системи мови й мовлення тощо. На думку дослідників, метафоризація в дискурсі – опосередкована сукупність когнітивно-комунікативних стратегій популяризації прагматично опрацьованого наукового знання². Як результат – з'являється комунікативно-когнітивна структура, вторинна щодо наукового дискурсу.

Метафора, використовувана в професійному чи

науковому мовленні, суттєво відрізняється від метафори поетичної, що відображається у варіативності її номінацій. Так, наприклад, О. С. Зубкова пропонує використовувати поняття професійна метафора³; інші вчені називають метафору концептуальною, тобто такою, що використовується для усвідомлення й розуміння якої-небудь абстрактної сфери у термінах більш відомої, конкретної сфери⁴; Т. І. Уткіна, С. М. Мішланова висувають когнітивно-дискурсивну теорію метафори, оскільки переконані, що у професійному спілкуванні метафора створюється як наслідок аналогії, а не формалізованих процедур, зокрема дедукції та індукції. Оскільки в основі аналогії наперед перенесення знань з одного змістовного поля до іншого, то метафора є відображенням важливих аналогових процесів⁵. Таким чином, метафора у сучасному трактуванні бере активну участь у побудові моделі світу індивідуума, відіграє важливу роль в інтеграції концептуальної системи особистості, а також є вузловим елементом мови, мислення, сприйняття дійсності.

Метафори в сучасній українській дискурсології меншою мірою мають естетичне й емоційно-оцінне спрямування, натомість здійснюють когнітивно-концептуальну й прагматичну функції. Із засобу творення образу вони трансформуються у спосіб формування значень, яких бракує у тій чи іншій комунікативній ситуації. Аналогія в ознаках різних категорій предметів є знаряддям не лише найменування ознаки, а її виділення з-поміж інших, створення конкрет-

ного поняття. У зв'язку з цим однією з найбільш актуальних думок в розвитку теорії метафори є «теорія концептуальної метафори»⁶. В її основі ідея про те, що метафора – це не просто мовний феномен, а й повсякденна реальність, відображується в умінні послуговатися мовними одиницями чи термінами однієї сфери для тлумачення іншої. У цьому контексті концептуальні метафори слугують знаряддям осмислення й розуміння будь-якої абстрактної сфери знань у термінах і концептах більш відомої, конкретної сфери. Тому метафоризація в сучасних когнітологічних дослідженнях розглядається як загальнонаукова теорія інтеграції, що реалізується через посередництво знаків і поповнення термінологічної частини одного з концептів, а в результаті дає так званий «бленд» (blend)⁷, який знайшов відображення в описах зв'язку теми і носія метафори, а саме: подібність⁸, взаємодія⁹, атрибуція рис¹⁰ приналежність до класу¹¹. Пристаючи до думки Е. А. Селіванової, С. М. Мішланової вважаємо за доцільне описати нижче метафоричні різновиди вважати типами метафоричного бленда¹².

У концептуальному аспекті процес пов'язування реальних, відносно достовірних властивостей та характеристик об'єкта, що порівнюються у свідомості з властивостями інших об'єктів, виявляє асоціювання. Це один із найбільш продуктивних способів умонтовування в когнітивну модель фреймаасоціатів. Учені поділяють такі утворення на кілька різновидів. Насамперед це метафора, створена на основі зіставлення двох концептів, що формують конекції на основі однієї ознаки. При цьому вона розглядається в опозиції, що пояснює метафору як результат подвійної розумової операції: ствердження і заперечення. Ствердження через заперечення змушує створити своєрідний образ, адже краса метафори починається там, де закінчується її істинність¹³.

Неоднозначною щодо потрактування є онтологічна метафора. Так, Дж. Лакофф і М. Джонсон обґрунтовували такий вид метафоричного зближення як процес розуміння одного концептуального поля через терміни іншого¹⁴, що дає можливість простежити регулярність установаження в мові подібності, аналогії між концептуальними комплексами. Як базовий концепт переважно називають тривимірний простір, людське тіло, родинні взаємини, запах, колір, почуття та ін.¹⁵ До цього ж типу належать так звані орієнтаційні метафори, в основі яких концепти «верх – низ», «наперед – назад», пов'язані з антонімією оцінних значень «добре – погано»¹⁶.

Механізм створення метафори в тексті репрезентовано В. М. Телією в антропометричній теорії метафори. За цією теорією, метафорична операція починається задумом, постановкою проблеми, мети, наміром людини, що створює допоміжні поняття на основі асоціативних комплексів – енциклопедичного, раціонально-культурного, особистісного знання; потім виникає припущення щодо подібності; контекст здійснює фокусування, а результатом є фільтрація – поєднання нових ознак зі старим значенням і формування нового концепта (поняття)¹⁷. Якщо відбувається зближення концептів з нечіткою підставою для створення метафори, то при цьому можлива відсут-

ність алгоритму переносу, що пояснює утворення метафор через дифузне об'єднання двох понять, одне з яких має знакову репрезентацію, інше її використовує¹⁸. А. Н. Баранов і Ю. Н. Караулов¹⁹, аналізуючи пропонований підхід, основною функцією метафоризації називають «наведення» чи фокусування нової категоризації на дійсність або на її окремі фрагменти. Основний засіб створення такої метафори – це нова концептуалізація раніше абстрактної сутності, що погано піддається раціональному осмисленню. Завдяки таким процесам виявляється креативність мислення, що створює нову інформацію і називає її²⁰.

Вивчення механізму метафоризації в тексті, на думку Л. М. Алексєєвої, є важливою проблемою сучасного мовознавства, оскільки слугує для виявлення типологічних властивостей термінологічної метафоризації²¹. При цьому наголошується, що адекватну інтерпретацію термінологічна метафоризація може отримати на основі референтних відносин, тобто відносин між актуалізованим термінологічним найменуванням та словом природної мови, що позначає відповідний об'єкт дійсності, обраний як засіб пізнання. Специфічною властивістю референтних відносин у термінологічній метафоризації є стереоскопічна двоплановість – кореференція, яка засвідчує, що процес термінологічної метафоризації є не просто уподібненням референта до релята, а одночасно посиленням на них²². У загальнонауковому сенсі цей механізм визначається Л. М. Алексєєвою як процес ідеалізації, абстрагування, моделювання реальності, коли для позначення розумового образу використовується вже знайомий об'єкт. Таке уявлення обґрунтовано асоціативним характером наукового мислення, а також особливостями наукової комунікації, «оскільки наукова метафора дає можливість мовцеві формулювати своє відкриття, а тому, хто сприймає, – розуміти новизну знання і одночасно вибудовувати нові стратегії інтерпретації досліджуваного явища. У цьому сенсі наукова метафора є своєрідним мнемонічним прийомом, у результаті якого створюються нові наукові теорії»²³.

Таким чином, зміст когнітивних теорій метафори відображає потребу загальнонаукового знання у вирішенні проблем вербалізації його новизни, а також у трансформації особистісного знання в об'єктивне. Як доводять основні когнітивні теорії, вербалізація знання виявляється у цілковито нових мовних механізмах перебудови семантики мовних одиниць, головним з яких є метафоризація. Завдяки цим процесам людина пізнає реальність, пристосовує мову до адекватного способу відображення дійсності тощо. Отже, учені окреслюють основні аспекти вивчення метафори з погляду семантики у кількох варіантних типах, а саме:

- концепції, в яких аналізується нове, переносне значення слова природної мови;
- концепції, що мають на меті установити спільність між прямим і переносним значеннями;
- концепції, що стверджують про доцільність вивчення тільки старого (прямого) значення як основи творення «переносного» значення;
- «парадоксальні» концепції, в основі яких дослідження семантичної схожості референтів одночасно

є вивченням їхньої несхожості²⁴.

Порівнюючи представлені типи концепцій, бачимо, що вони спираються на єдину логіку і вступають у певні відносини. Так, теорії семантичного зсуву допомагають проаналізувати процес зародження метафори. Інтеракційну теорію поглиблюють і розширюють пошуки відповіді на поставлене запитання. А парадоксальні теорії намічають комплексне рішення, включаючи в його основу саму людину²⁵.

У зв'язку з цим можна припустити, що різні типи метафоричних концепцій не просто послідовно поглиблюють наші знання про метафору в лінгвістичному чи в концептуальному аспектах, а є комплементарною системою наукових уявлень про дискурс як вербально опосередковану спеціальну діяльність людини, в якій здійснюється розвиток мовного знака.

У дискурсі, як відомо, відбувається формування концептуальної системи. Когнітивний механізм дискурсу реалізується як отримання знання, що сприяє вдосконаленню діяльності, підтримуючи «систему взаємодії людини зі світом»²⁶. Саме цим механізмом дається опосередкована здатність людини виходити за межі знаків – добудовувати дійсність. Ця властивість свідомості забезпечує поповнення системи знання і, як наслідок, перетворення світу, в тому числі й розвиток знакових систем. Неабияку роль у процесах концептуалізації і категоризації відіграє творення нових значень, що зумовлюють вирішення завдань переробки «нової» інформації з залученням індивідуальної концептуальної системи. Також механізм дискурсу відіграє важливу роль у процесах розвитку знака, що постає як зовнішній прояв внутрішнього процесу інференції; при цьому знак, використовуваний як функціональна опора, забезпечує швидке і адекватне утворення вивідного знання; крім того, цей знак володіє «знайомою» («освоєною») проєкцією (стійкої когнітивної стратегією «внутрішнього програмування»). Розвиток знака в дискурсі полягає в тому, що набуття нових значень є, на думку А. А. Полікарпова, корисним для будь-якого знака, оскільки збільшує його функціональне навантаження у системі мови, а, значить, забезпечує стабільність, підвищує стійкість до будь-яких внутрішніх і зовнішніх змін, а також змін у мові та сфері змістів. «Чим більше значень має слово, тим його існування стає менш уразливим до зазіхань слів-конкурентів на позначення тих же самих понять, а також від зникнення якихось зі змістів, ... яке відбувається в результаті зникнення деяких об'єктів, виявлених цими змістами»²⁷. У зв'язку з цим розвиток знака варто розглядати як властивість, що опосередковано формується у дискурсі й підтримує його когнітивною здатністю людини переробляти знання у вербально опосередковану спеціальну діяльність, тобто розвиток особистості.

Безумовно, знання про функціонування механізму дискурсу, отримане в рамках аспектуальної теорії мови, є фрагментарним. Проте механізм дискурсу може бути найбільш повно представлений завдяки численним дослідженням, у яких вивчаються різні аспекти метафоризації. Особливо значущими, на нашу думку, треба визнати такі факти, які з найбільшою переконливістю підтверджують необхідність

застосування результатів дослідження процесу метафоризації як засобу вивчення дискурсу, зокрема:

- ототожнення метафори з механізмом опосередкованого мислення про світ і механізмом отримання вивідного знання через опору на ознаки ознак; важливу роль відіграє при цьому так звана «нежорстка» (прототипова) категоризація, яку обгрунтовано у працях Е. Роша²⁸;

- мислення, за твердженням А. А. Річардса, Дж. Лакоффа, метафоричне²⁹ тому всі етапи мислення об'єднуються поняттям метафоризації (когнітивна метафора);

- когнітивні основи метафоризації дозволяють розглядати її як когнітивний механізм комунікативних процесів, тобто когнітивно-комунікативне явище, тому метафорою, за Н. Д. Арутюновою, може бути будь-який спосіб непрямого вираження думки³⁰.

Таким чином, завдяки неоднозначності терміна «метафора», який співвідноситься з загальним механізмом дискурсу, з внутрішнім механізмом кожного етапу, з назвою кожного етапу, з процесом, що здійснюється на кожному етапі, з результатом кожного етапу, можна зібрати всі дані та впорядковано розташувати їх у процесі функціонування механізму дискурсу. Поняття «дискурс» дозволяє долати опозицію «концептуальна / мовна» метафора, оскільки охоплює весь континуум знакової діяльності. Знак як компонент дискурсу являє собою когнітивно-комунікативне, лінгвоментальне явище.

Внутрішнім механізмом метафори визнається концептуальний бленд, зумовлений семіотичною функцією³¹. Можливо, концептуальний бленд реалізується внаслідок функціонування асоціативного механізму³², який, на думку І. Г. Овчинникової, забезпечує перехід від невербального способу вираження змісту тексту, не цілком усвідомлюваного мовцем, до когнітивного фрейму, а також відіграє істотну роль у заповненні мовних фреймів, виборі аргументів у рамках пропозиції³³. Проте різні теорії метафори описують різні стадії дискурсу – знакової діяльності, в якій представлені різні рівні вербалізації концептуального бленда, різні етапи мовленнєво-мислетворчого процесу – від концептуалізації і смислового програмування до текстотворення і закріплення знаків у системі мови, як-от:

- теорія інтеракції визначає роль концептуального бленда як такого, що зумовлює вмотивованість невідомого відомим; явища, які розглядаються в межах цієї конструкції, співвідносяться з етапом інтеріоризації нової інформації та змістоутворення;

- теорія «неподібності подібного» спирається на феномен «нежорсткої» категоризації, або фамільної подібності, що проявляється на етапі імовірнісного прогнозування;

- теорія «наведення» співвідноситься з інтенцією породження висловлювання, формування задуму, внутрішнього програмування і семантизації. При цьому можлива семантизація на основі прототипів (онтологічні та аксіологічні метафори), а також метафоризація на основі дифузних підстав;

- теорія синтаксичної метафори описує етап синтагматизації, що виявляється у формуванні комунікативних номінацій у процесі текстотворення;

• семантична теорія метафори співвідноситься з процесом парадигматизації, формуванням похідного значення (вторинної номінації) на етапі металінгвістичної діяльності лінгвістів.

Таким чином, метафоризація постає як єдина назва і для механізму, і для процесу, і для окремої фази, і для її результату, а також для окремого рівня дискурсу. Така ситуація, як відомо, була охарактеризована Н. Д. Арутюновою як розмивання поняття метафори³⁴. Проте в рамках дослідження дискурсології подібна багатозначність виявляється зручним способом уніфікації обґрунтування різних за своєю природою явищ.

Висновок. Отже, метафора – не лише риторична «прикраса» висловлювання чи фрагмент дискурсу. Метафора – це послідовність проявів функціонування когнітивного механізму комунікативно опосередкованого процесу розвитку мовного знака на різних етапах мовленнєво-мислєтворчої діяльності та стадіях дискурсу. Інтегративна модель метафоризації є засобом вивчення будь-яких процесів розвитку мовного знака в дискурсі, в тому числі – і явища термінотворення й термінологізації.

Подальші дослідження метафори в руслі когнітивно-дискурсивного мовознавства сприятимуть систематизації наявних результатів наукових пошуків та утвердженню думки про метафору як ситуативно вмотивований мовний засіб, спрямований на вираження комунікативного наміру мовця.

References:

1. Mishlanova S. L. Kognitivnyiy aspekt meditsinskoj kommunikatsii // Sb.nauch. tr. „Teoriya kommunikatsii i prikladnaya kommunikatsiya”. – Vestnik Rossiyskoj kommunikativnoy assotsiatsii / Podobschey red. I. N. Rozinoy. – Rostov n/D, 2002. – Vyp. 1. – S. 25.
2. Ibid, S. 26.
3. Zubkova O. S. Meditsinskaya metafora – termin v individualnom leksikone (eksperimentalnoe issledovanie) / O. S. Zubkova // Znanie. Ponimanie. Umenie. – 2010. – Vyp. 1. – S. 140-145.
4. Zalevskaya A. A. Vvedenie v psiholingvistiku / A. A. Zalevskaya – M. : Rossiysk. gos. gumanit. un-t, 1999. – S. 10.
5. Mishlanova S. L. Kognitivnyiy aspekt meditsinskoj kommunikatsii // Sb.nauch. tr. „Teoriya kommunikatsii i prikladnaya kommunikatsiya”. – Vestnik Rossiyskoj kommunikativnoy assotsiatsii / Podobschey red. I. N. Rozinoy. – Rostov n/D, 2002. – Vyp. 1. – S. 31.
6. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor / G. Lakoff // Metaphor and Thought. Cambridge University Press, 1993 (Available from <http://www.brocku.ca>).
7. Kudryavtseva V. F., Stebunova A. N. Ponyatiyniyie sistemy kak osnova stratifikatsii kontinuumu klinicheskoy terminologii/ V. F. Kudryavtseva, A. N. Stebunova // Nauchno-tehnicheskaya terminologiya: Nauchno-tehnicheskii referativnyiy sbornik. Vyp. 2. – M. : Gosstandart Rossii, VNIKI, 2001. – S. 51-52; Rahilina E.V. Kognitivnyiy analiz predmetnih imen: semantika i sochetaemost. / E. V. Rahilina – M. : Russkie slovari, 2000. – S. 57; Rahilina E. V. Osnovnyie ideikognitivnoy semantiki / E. V. Rahilina // Fundamentalnyie napravleniya sovremennoy amerikanskoj lingvistiki. – M. : Izd-vo MGU, 1997. – S. 370-389; Selezneva Yu. S. Kontseptualnaya integratsiya: napravleniya v

issledovanii (Obzor)/ Yu. S. Selezneva // Sotsialnyie i gumanitarnyye nauki. Otechestvennaya i zarubezhnaya literatura. Referativnyiy zhurnal. Seriya 6: Yazykoznanie. Vyp. 3. – M. : INION RAN, 2002. – S. 139-156; Selivanova E. A. Kognitivnaya onomasiologiya / E. A. Selivanova – K. : Ukrainskiy fitosotsiologicheskii tsentr, 2000. – S. 63.

8. Ortoni E. Rol shodstva i upodobleniya v metafore/ E. Ortoni // Teoriya metaforyi. – M. : Progress, 1990. – S. 219-236.

9. Blek M. Metafora / M. Blek // Teoriya metaforyi. – M. : Progress, 1990. – S. 153-172.

10. Lakoff Dzh. Myishlenie v zerkale klassifikatorov / Dzh. Lakoff // NZL. Vyp. 23. – M. : Progress, 1988. – S. 12-51

11. Arutyunova N. D. Sintaksicheskie funktsii metaforyi. / N. D. Arutyunova // Izv. AN SSSR / Ser. lit. i yaz. – 1978. – T. 37. – # 3. – S. 251-262.

12. Arutyunova N. D. Metafora i diskurs / N. D. Arutyunova // LES. – M. : Sov. ents., 1990. – S. 296-297.

13. Mishlanova S. L. Kognitivnyiy aspekt meditsinskoj kommunikatsii // Sb.nauch. tr. „Teoriya kommunikatsii i prikladnaya kommunikatsiya”. – Vestnik Rossiyskoj kommunikativnoy assotsiatsii / Podobschey red. I. N. Rozinoy. – Rostov n/D, 2002. – Vyp. 1. – S. 91-98; Selivanova E. A. Kognitivnaya onomasiologiya / E. A. Selivanova – K. : Ukrainskiy fitosotsiologicheskii tsentr, 2000. – S. 67.

14. Teoriya metaforyi. – M. : Progress, 1990. – S. 24.

15. Lakoff Dzh. Myishlenie v zerkale klassifikatorov / Dzh. Lakoff // NZL. Vyp. 23. – M. : Progress, 1988. – S. 12-51.

16. Lakoff Dzh., Dzhonson M. Metaforyi, kotoryimi myi zhivem/ Dzh. Lakoff., M. Dzhonson // Teoriya metaforyi. – M. : Progress, 1990. – S.387- 415.

17. Lakoff Dzh. Myishlenie v zerkale klassifikatorov / Dzh. Lakoff // NZL. Vyp. 23. – M. : Progress, 1988. – S. 12-51.

18. Lakoff Dzh., Dzhonson M. Metaforyi, kotoryimi myi zhivem/ Dzh. Lakoff., M. Dzhonson // Teoriya metaforyi. – M. : Progress, 1990. – S.387-415; Utkina T. I. Metafora v nauchno-populyarnom meditsinskom diskurse: avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. filol. nauk : spets. 10.02.01. „Russkiy yazyk”. / T. I. Utkina. – Perm, 2006. – S.25.

19. Lakoff Dzh., Dzhonson M. Metaforyi, kotoryimi myi zhivem/ Dzh. Lakoff., M. Dzhonson // Teoriya metaforyi. – M. : Progress, 1990. – S.387-415

20. Teliya V. N. Metafora kak model smyisloproizvodstva i eekspressivno-otsenchnaya funktsiya/ V. N. Teliya // Metafora v yazyike i tekste. – M. : Nauka, 1988. – S. 26-52.

21. Serl Dzh. Metafora / Dzh. Serl // Teoriya metaforyi. – M. : Progress, 1990. – S. 307-341.

22. Baranov A. N., Karaulov Yu. N. Russkaya politicheskaya metafora. Materialy k slovaryu / A. N. Baranov, Yu. N. Karaulov – M. : Institut russkogo yazyika AN SSSR, 1991. – S. 31.

23. Metafora v yazyike i tekste. – M. : Nauka, 1988. – S. 42.

24. Alekseeva L. M. Metaforicheskoe terminoporozhdenie i funktsii terminov v tekste: Avtoref. dis. d-ra filol. nauk / L. M. Alekseeva – M.: RUDN, 1999. – S.18.

25. Ibid, S. 14-15.

26. Ibid, S. 13.

27. Alekseeva JI. M. Termin i metafora: semanticheskoe obosnovanie metaforizatsii. / L. M. Alekseeva – Perm: PTU, 1998. – S. 34.

28. Ibid, S. 45.

29. Piazhe Zh. Psihogenez znaniy i ego epistemologicheskoe znachenie/ Zh.Piazhe // Semiotika. – M.: Raduga, 1983. – S. 101.

30. Polikarpov A. A. Tsiklicheskie protsessy v stanovlenii

leksicheskoy sistemy yazyka: modelirovanie i eksperiment: Avtoref. dis. ... d-ra filol. nauk / A. A. Polikarpov – M.: MGU, 1998. – S. 22.

^{28.} Zhinkin N. I. Yazyk – rech – tvorchestvo. (Izbrannyetrudyi) / N. I. Zhinkin – M.: Labirint, 1998. – S. 71; Utkina T. I. Metafora v nauchno-populyarnom meditsinskom diskurse: avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. filol. nauk : spets. 10.02.01. „Russkiy yazyk”. / T. I. Utkina. – Perm, 2006. – S. 17.

^{29.} Zubkova O. S. Meditsinskaya metafora – termin v individualnom leksikone (eksperimentalnoe issledovanie) / O. S. Zubkova // Znanie. Ponimanie. Umenie. – 2010. – Vyip. 1. – S. 140-145; Chenki A. Semantika v kognitivnoy lingvistike / A. Chenki // Fundamentalnyie napravleniya sovremennoy amerikanskoj lingvistiki. – M.: Izd-vo MGU, 1997. – S. 356.

^{30.} Arutyunova N. D. Sintaksicheskie funktsii metaforyi. / N. D. Arutyunova // Izv. AN SSSR / Ser. lit. i yaz. – 1978. – T. 37. – # 3. – S. 251-262.

Arutyunova N. D. Metafora i diskurs / N. D. Arutyunova // LES. – M.: Sov. ents., 1990. – S. 296-297.

^{31.} Ovchinnikova I. G. Assotsiativnyiy mehanizm v rechemyislitelnoy deyatel'nosti: Avtoref. dis. ... d-ra filol. nauk / I. G. Ovchinnikova – SPb.: SPb. gos. un-t, 2002. – 30 s. – S. 7. Teoriya metaforyi. – M.: Progress, 1990. – 511 s. – S. 324.

^{32.} Blek M. Metafora / M. Blek // Teoriya metaforyi. – M.: Progress, 1990. – S. 153-172.

Deyk van T. Yazyk. Poznanie. Kommunikatsiya. / T. vanDeyk – M.: Progress, 1989. – S. 276.

Metafora v yazyke i tekste. – M.: Nauka, 1988. – S. 17.

^{33.} Metafora v yazyke i tekste. – M.: Nauka, 1988. – S. 17

^{34.} Arutyunova N. D. Funktsionalnyie tipy yazykovoy metaforyi / N. D. Arutyunova // Izv. AN SSSR / Ser. lit. i yaz. – 1978. – T. 37. – # 4. – S. 7.

Shutak Larysa, Navchuk Halyna. Metaphor in the Mainstream of Cognitive-Discursive Linguistics. The article considers the theoretical analysis of metaphors a complex and multidimensional phenomenon in modern linguistics. The important role of metaphor in the proces of integration of verbal and contextual identity, as well as the categorization of language is emphasized.

The author analyzes one of the most relevant theories of metaphor – conceptual. In modern research cognitive metaphor is considered as general scientific theory of integration and realized through signs and replenish the terminology of one of the concepts, and as the result gives a «blend».

The article describes the types of metaphoric encounters, such as metaphor, based on the comparison of ontological metaphor, anthropocentric metaphor, textual metaphor, terminological metaphor.

The basic aspects of the study of metaphor in terms of semantic supplied a comprehensive approach. The role of metaphors in the process of conceptualizing and categorizing the world, including in the development of sign systems is analyzed.

The dependence of metaphorical discourse processes and the role of metaphor in terminology and terminologization is depicted.

It has been proved; that a metaphor is a sequence of expressions of the cognitive functioning mechanism mediated communicative development process of the sign at different stages of speech and cognitive stage activities and discourse. Integrative model of metaphor realize the sense of examining any processes of language sign in discourse, including the phenomenon of terms and terminologizations.

Here is also presented the opinion that the concept of «discourse» can overcome the opposition «conceptual / linguistic» metaphor as covering the entire continuum of the sign.

Key words: *metaphor, metaphor, cognitive metaphor, conceptual metaphor, discourse, cognitive and discursive theory of metaphor.*

Шутак Лариса Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету, автор близько 160 праць наукового, навчально-методичного та публіцистичного характеру, з яких 1 монографія, 3 розділи до двох колективних монографій, 5 навчальних та навчально-методичних посібників з грифом МОН та МОЗ України. Коло наукових інтересів: категорійна граматики української мови, порівняльне мовознавство, українська медична термінологія, лінгвопсихологія, українознавство в системі вищої освіти.

Shutak Larysa – Associate Professor of the Social sciences and Ukrainian studies Department in Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»; she is the author 160 scientific, educational and critical publications, including 1 monograph, 3 sections in 2 monographs, 5 issues, which was approved by the Ministry of Education of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine. Research Interests: categorial Ukrainian grammar, comparative linguistics, Ukrainian medical terminology, linguo-phycology, Ukrainian studies in higher education.

Навчук Галина Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету, автор близько 130 праць наукового, навчально-методичного та публіцистичного характеру, з яких 1 монографія, 3 розділи до двох колективних монографій, 5 навчальних та навчально-методичних посібників з грифом МОН та МОЗ України. Коло наукових інтересів: українознавство в системі вищої освіти, проблеми впорядкування української медичної термінології, культура мовлення медичного працівника, національно-мовне виховання у ВНЗ.

Navchuk Halyna – Candidate of Philology, Associate Professor of the Social sciences and Ukrainian studies Department in Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»; she is the author of about 130 scientific, educational and critical publications, including 1 monograph, 3 sections in 2 monographs, 5 educational and teaching issues, which was approved by the Ministry of Education of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine. Research interests: Ukrainian, linguistic and cultural studies, problems of the research of Ukrainian medical terminology, the national language education in universities.

Received: 02-11-2016

Advance Access Published: December 2016

© L. Shutak, H. Navchuk, 2016